

Stichting Nedlloyd Pensioenfonds

3e kwartaal 2018

Aantal aangesproken ondernemingen: 35 (aandelen en bedrijfsobligaties)

Aandelen

In juli hebben we in Tokio met een aantal grote ondernemingen gesproken, waaronder Takeda Pharmaceutical dat op het punt staat om het Britse Shire over te nemen. De voorgenomen acquisitie is de grootste ooit door een Japanse onderneming. We vierden met deze reis ook een decennium intensieve reo-gesprekken over duurzaamheid in Japan. In 2008 schreven wij samen met andere partijen het Asian Corporate Governance Association witboek over corporate governance in Japan. Dat was het begin van tien jaar hard werken aan de hervorming van 's lands werkwijzen op het gebied van corporate governance en rentmeesterschap ('stewardship'). Hoewel er in eerste instantie veel verzet was, kunnen we inmiddels wel concluderen dat onze inmenging heeft bijgedragen aan brede hervormingen van de corporate governance in Japan. Stukje bij beetje zien we lokale beleggers engagementsactiviteiten ontplooiën, al blijft het aantal beperkt en zullen we zelf ook nog actief blijven. Vooraanstaande lokale vermogensbeheerders schrikken er nog altijd voor terug om het voortouw te nemen in engagement, en al helemaal om ze op het matje roepen bij achterblijvende voortgang.

Wereldwijd zien we een groeiend aantal olie en gas bedrijven hun uitstoot van methaan serieus aanpakken. Na ExxonMobil en BP heeft nu ook Shell doelen gesteld om de uitstoot van methaan te verlagen.

Dit is niet alleen van belang om de negatieve effecten van klimaatverandering te beperken, het is ook belangrijk om de rol van aardgas als transitie-brandstof naar een duurzaam energiesysteem veilig te stellen. Uitstoot van metaan (aardgas) is bij deze ondernemingen een bijproduct van olieproductie, maar ook vaak het gevolg van lekkages in installaties en pijpleidingen. Omdat methaan een zeer sterk broeikasgas is en sterker bijdraagt aan opwarming van de aarde dan bijvoorbeeld CO₂, kan de uitstoot ervan het voordeel van aardgas als schone brandstof ten opzichte van andere fossiele brandstoffen teniet doen.

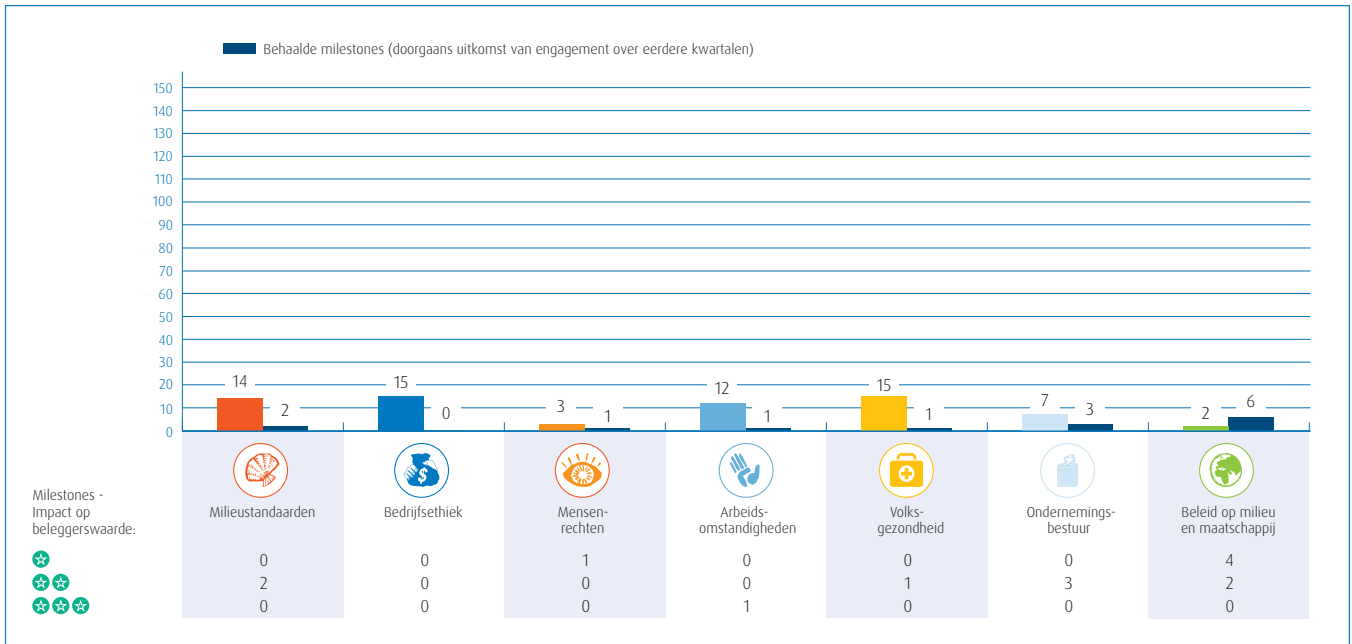
Bedrijfsobligaties

In een belangrijke toespraak over klimaatactie heeft secretaris-generaal van de Verenigde Naties Antonio Guterres gewezen op de gevaren van een 'onstuitbare' opwarming van de aarde. Hij drong er bij de wereldleiders op aan om klimaatverandering nog sneller in te perken. Kort daarna kwamen beleidsmakers in San Francisco bijeen voor de Climate Action Summit. Bij die top (die wij eveneens hebben bijgewoond) werden toezeggingen gedaan over vijf nieuwe speerpunten: gezonde energiesystemen, inclusieve economische groei, duurzame gemeenschappen, land- en oceaanbeheer en groene investeringen in de transitie naar een duurzaam energiesysteem. Deze toezeggingen kunnen naar verwachting een positief effect hebben op het aanbod van groene obligaties.

Engagement naar regio

Engagement en behaalde milestones naar onderwerp (totaal milestones: 14)

ENGAGEMENTINTENSITEIT

METHODIEK

NIVEAU

Sustainable Development Goals*

We hebben het afgelopen kwartaal verder gewerkt aan de verfijning van onze methodologie voor het ontwikkelen, uitvoeren en volgen van onze engagementsinspanningen binnen het kader van de Sustainable Development Goals (SDG's) van de Verenigde Naties. Ons streven: het nog beter in kaart brengen van de positieve sociale en milieugevolgen van onze engagementsactiviteiten. De afstemming van de 169 SDG-subdoelen op onze thema's is afgerond; we hebben nu helder op welke meer dan 40 SDG-subdoelen we ons willen richten. Onze overtuiging is dat we met ons engagement op die doelen het meeste effect kunnen hebben en daardoor een positieve verandering kunnen bewerkstelligen.

Stemresultaten: 68 stemmen op 8 AVA's
(82% stemmen vóór, 18% stemmen tegen en 0% onthoudingen)

* Dit verslag is opgesteld aan de hand van gegevens van een extern elektronisch stemplatform. Vergaderingen met nul aandelen en herregistratie-bijeenkomsten zijn buiten beschouwing gelaten. Bij een vergadering, stemming en motie wordt geacht niet te zijn gestemd als de uitgebrachte stem door de tussenpersoon is afgewezen (bijvoorbeeld als de nodige documentatie ontbreekt, zoals volmacht, bevestiging economisch eigenaar etc.), de instructie 'Niet stemmen' van toepassing is (bijv. in markten waar aan 'share blocking' wordt gedaan) of geen instructies zijn afgegeven. Door afrondingsverschillen kan het zijn dat genoemde percentages niet optellen tot 100%.

Engagement casestudy

Onderneming: Ryanair Holdings

Land: Ierland

Sector: Industriële sector

Prioriteitsbedrijf: ✓

ESG-risicoscore:

Reactie op engagement: Goed

Thema: Arbeidsomstandigheden

Onderwerp: Vrijheid van vereniging

Achtergrond

De perceptie van beleggers over de arbeidsomstandigheden bij Ryanair is al jaren negatief. Terwijl het aantal stakingen van piloten en cabinepersoneel steeds meer toenam, maakten beleggers zich in toenemende mate zorgen dat de vastbeslotenheid van Ryanair om het lagekostenmodel te handhaven, ten koste gaat van het personeel. Dit roept weer de vraag op hoe duurzaam dit model is. Van onze kant wilden wij er achter komen of dit lagekostenmodel kan stand houden als er mogelijk concessies aan het personeel worden gedaan.

Actie

We hebben in 2013 voor het eerst met Ryanair contact gelegd over arbeidskwesties. Er is toen gesproken over de arbeidsomstandigheden, de lonen en het recht op vrijheid van vereniging. In 2015 zaten we op het hoofdkantoor van Ryanair in Dublin om de tafel met CEO Michael O'Leary. De absolute weigering van de onderneming om vakbonden te erkennen, was evident. In augustus van dit jaar zijn we in het kader van een gezamenlijk engagementsproject weer naar Dublin gereisd. Dit keer spraken we met de Senior Onafhankelijke Bestuurder en de CFO over (de reactie op) de recente arbeidsconflicten. We hebben Ryanair gevraagd om in gesprek te blijven met piloten en cabinepersoneel. De onderneming maakte echter duidelijk dat er geen concessies zouden worden gedaan die het kostenmodel in gevaar konden brengen, zoals bijvoorbeeld de inhuur van meer piloten. Desalniettemin hebben piloten inmiddels een loonsverhoging gekregen, evenals arbeidsovereenkomsten voor de langere termijn en meer keuze voor wat betreft het land waar ze gestationeerd zijn. Verder heeft Ryanair besloten dat het voor juni 2020 collectieve afspraken met de landelijke vakbonden wil maken. Hierbij erkent het bedrijf dat de bestaande kaders voor personeelsvertegenwoordiging niet langer werken. Ook vonden wij het bemoedigend dat arbeidszaken nu een belangrijk onderwerp zijn in de tweewekelijkse bestuursvergaderingen. Bestuursleden krijgen intussen op weekbasis de laatste personeels KPI's gerapporteerd.

Oordeel

Er is vooruitgang geboekt op de aandachtsgebieden die we bij ons eerste contact in 2013 hebben gesignaleerd. Ryanair heeft overeenstemming bereikt met de pilotenvakbond in Italië en wil in heel Europa vergelijkbare cao's uitonderhandelen, om te beginnen in Ierland. Maar voor het cabinepersoneel is er nog aardig wat werk te verzetten. Erkenning duurt langer en de uitwerking van de specifieke details per rechtsgebied wordt niet makkelijk. Belangrijk is echter dat de cultuur bij Ryanair lijkt te veranderen, zij het vooral onder druk van beleggers en de negatieve berichten in de pers. Voor Ryanair zelf blijft de bescherming van het model van lage kosten en hoge productiviteit het belangrijkste speerpunt. De onderneming is bereid om daarvoor het effect van stakingen op de koop toe te nemen, in ieder geval totdat er met de vakbonden compromissen zijn gesloten. We blijven de situatie volgen.

ESG-risicoscore:

blootstelling aan risico's en risicobeheersing relatief binnen de sector. Bron: MSCI ESG Research Inc.

 Laag Matig Bovengemiddeld Hoog

REO en het "reo"-logo zijn geregistreerde handelsnamen van F&C Asset Management plc. Het recht op deze handelsnamen alsmede het gebruik daarvan is exclusief voorbehouden aan F&C Asset Management Plc. BMO Global Asset Management is een handelsnaam van BMO Asset Management Netherlands B.V., in Nederland gereguleerd door de Autoriteit Financiële Markten (AFM). © 2018 BMO Global Asset Management. Alle rechten voorbehouden.